

Bruxelles, 7. studenoga 2025.
(OR. en)

14930/25

SPORT 43

NAPOMENA

Od: Predsjedništvo
Za: Odbor stalnih predstavnika / Vijeće
Predmet: Demokracija i transparentnost u sportu
– *razmjena mišljenja*

Za delegacije se u Prilogu nalaze smjernice predsjedništva o navedenoj temi za usmjeravanje razmjene mišljenja na sastanku Vijeća (obrazovanje, mladi, kultura i sport) 28. studenoga 2025.

Demokracija i transparentnost u sportu

Smjernice predsjedništva

Sport je sastavni dio europskog društva. Znači više od natjecanja, rezultata i medalja; sport nadahnjuje, angažira i ujedinjuje ljude, nadilazeći pritom granice, kulture i jezike. Promicanjem radosti, pravednosti, uključenosti i poštovanja sport doprinosi oblikovanju aktivnih, zdravih i društveno angažiranih građana i građanki. Njime se grade mostovi i stvaraju prostori, a po strani stavljaju razlike u težnji za ostvarivanjem zajedničkih ciljeva. Na terenu i u lokalnim klubovima sport jača zajednički identitet i koheziju te pokazuje da su poštena igra i poštovanje pravila temelj demokratskog građanstva. Kao prava škola demokracije, sport promiče integritet, odgovornost i sudjelovanje i time jača društveno tkivo na kojem počiva naše društvo.

Na toj je osnovi izgrađen europski model sporta. Temelji se na uvjerenju da svrha sporta nije samo da nas zabavi, već i da njeguje naše zajedničke vrijednosti demokracije, transparentnosti, solidarnosti i poštovanja ljudskih prava. Ta su načela temelj povjerenja i legitimnosti u sportu. Bez njih sport može izgubiti svoju ujedinjujuću ulogu kao konstruktivna pozitivna snaga u društvu. Dansko predsjedništvo EU-a odlučilo je stoga staviti demokraciju i transparentnost u sportu u središte ove političke rasprave.

Zajednička izjava o transparentnosti, demokraciji i ljudskim pravima u radu međunarodnih sportskih saveza, koju su 2021. pokrenule Danska i nordijske zemlje, bila je važna prekretnica. U toj izjavi, koju su prvotno potpisale 23 europske zemlje, a sada ju je podržalo ukupno 38 zemalja, promiče se otvoreno i demokratsko donošenje odluka te ona služi kao korisna referenca u domaćim i međunarodnim raspravama za sportske organizacije, koje imaju veliku odgovornost u pogledu provedbe i poštovanja najboljih demokratskih praksi. Demokratske i transparentne vrijednosti sada su čvrsto ukorijenjene u sportskoj politici EU-a, od Bijele knjige o sportu iz 2007. i Ugovora iz Lisabona iz 2009. do planova rada EU-a u području sporta i programa Erasmus+. Svim tim instrumentima jača se dobro upravljanje, a društvena uloga sporta uključuje u europsku suradnju.

Unatoč tom napretku i dalje postoje ozbiljni izazovi. Mnoge međunarodne sportske organizacije i dalje se suočavaju s demokratskim deficitom, pri čemu se odluke s dalekosežnim posljedicama donose bez istinskog sudjelovanja organizacija članica, sportaša ili civilnog društva.

Transparentnost je i dalje neadekvatna, primjerice u dodjeli prava organizacije događanja, pri čemu nejasni kriteriji i netransparentni postupci glasovanja povećavaju rizik od korupcije i neprimjerenog utjecaja. Istodobno se sport i dalje koristi kao alat za tzv. manipulaciju sportom (engl.

sportswashing), pri čemu određeni režimi iskorištavaju velika događanja kako bi poboljšali svoj ugled i skrenuli pozornost s nedemokratskih procesa i kršenja ljudskih prava.

Ujedno svjedočimo prijetnji od odmetnutih liga (engl. *breakaway leagues*) – komercijalnih pothvata koji nisu u potpunosti usklađeni s temeljnim vrijednostima europskog modela sporta. Zatvorena natjecanja odvojena od struktura promaknuća i nazadovanja, kojima se potkopava solidarnost između velikih i malih klubova, prekidaju ključne veze sporta na lokalnoj razini i elitnog sporta te narušavaju otvorenost i pravednost u središtu europskih sportskih tradicija. Osim toga, premještanje europskih natjecanja na neeuropske lokacije u komercijalne svrhe može oslabiti kulturne i društvene veze među klubovima, navijačima i zajednicama. Kad se sport odmakne od svojeg prirodnog konteksta, postoji rizik da će otuđiti svoje navijače i izgubiti svoju ulogu u održavanju lokalnog i nacionalnog identiteta.

Ako se taj trend nastavi, sportu prijeti rizik od gubitka javnog legitimiteta. Povjerenje javnosti zasniva se na uvjerenju da se utakmice igraju pod jednakim uvjetima i da se donošenje odluka zasniva na poštenim demokratskim temeljima. Obrana europskog modela sporta iziskuje aktivne napore. EU, njegove države članice i sportske organizacije moraju ponovno potvrditi svoju predanost vrijednostima europskog modela sporta, podupirati otvorena natjecanja i očuvati solidarnost između sporta na lokalnoj i na elitnoj razini.

Obrana tog modela podrazumijeva očuvanje transparentnosti i integriteta, osiguravanje da se pristup natjecanjima i sportskim ishodima temelji na zaslugama, a ne na sustavima financijske isključivosti ili zatvorenim sustavima. Ta transparentnost, uključena u strukture promaknuća i nazadovanja ono je što razlikuje većinu europskog sporta od formata koji su prvenstveno komercijalni. Činjenica da su EU i njegove države članice prepoznali autonomiju sporta ne bi trebao biti razlog da se opustimo; moramo ostati aktivni, voditi stalan dijalog i zalagati se za kontinuirano poboljšanje. Potrebno je zauzeti snažan stav protiv premještanja europskih natjecanja izvan Europe u komercijalne svrhe, te ponovno potvrditi da se kulturna i društvena vrijednost sporta ne bi trebala svesti na robu kojom se može trgovati.

Dodjela prava organizacije velikih događanja još jedno je područje u kojem se mora ojačati transparentnost i legitimnost. Odluke bi se trebale temeljiti na jasnim, javnim kriterijima, a zemlje kandidatkinje trebale bi se ocjenjivati s obzirom na stanje ljudskih prava, standarda upravljanja i slobode medija. Posljednjih godina zviždači i neovisne istrage otkrili su kako na dodjelu turnira može utjecati netransparentno donošenje odluka, nedostatak nadzora i manipulacija javnim diskursom, što obuhvaća nadziranje novinara i kontrolu informacija kako bi se suzbile kritike. Takva iskustva ukazuju na rizike koji proizlaze iz slabljenja transparentnosti i odgovornosti te na hitnu potrebu da se pri dodjeli i praćenju međunarodnih sportskih događanja osigura da otvorenost, sloboda izražavanja i neovisni nadzor postanu uvjeti o kojima se ne može pregovarati.

Stoga je ključno da nakon donošenja odluka o pravu organizacije događanja slijede potpuno objavljivanje glasova i transparentni postupci daljnjeg djelovanja, uz neovisan nadzor i jasne zahtjeve za dugoročno društveno i okolišno nasljeđe događanja.

Međutim, jačanje demokracije i transparentnosti u sportu znatno nadilazi prava organizacije događanja. Odnosi se i na svakodnevno upravljanje savezima, klubovima i udrugama te na načine upravljanja financijskim tokovima, zaštite i podupiranja sportaša te razmjene informacija. To podrazumijeva i pružanje potpore onima koji promiču integritet sporta – novinarima, zviždačima i neovisnim stručnjacima – čiji su nadzor i hrabrost neophodni za pozivanje na odgovornost. Osiguravanje slobodnog i sigurnog djelovanja tih aktera ključan je dio demokratskog upravljanja u sportu.

Nijedna zemlja ili organizacija ne može sama ostvariti te promjene. Napredak ovisi o snažnim savezima među državama istomišljenicama, potpori međunarodnim sportskim savezima u reformi njihovih praksi upravljanja i razvoju praktičnih alata i standarda za otvorenost i odgovornost. Kako bi se ojačalo kritičko i neovisno izvještavanje te doprinijelo otpornosti na manipulaciju i kontrolu diskursa, jednako je važno promicati obrazovanje i medijsku pismenost unutar sportskog ekosustava.

Zajedničkim naporima EU, njegove države članice i sportske organizacije mogu pomoći osigurati da transparentnost i demokracija postanu pravilo, a ne iznimka u međunarodnom sportu. Sport nas ujedinjuje, ali nas istovremeno i treba. Kako bi se zaštitio integritet sporta i očuvala njegova uloga snage koja ujedinjuje u društvu potreban je snažan, demokratski i zajednički europski glas.

Sve države članice stoga se pozivaju da razmotre sljedeća pitanja:

1. Kako EU i njegove države članice mogu najdjelotvornije i najkonkretnije poduprijeti međunarodne sportske saveze u jačanju demokracije, transparentnosti i integriteta u upravljačkim strukturama – primjerice s pomoću zajedničkih europskih načela dobrog upravljanja kojima se postavljaju jasni standardi i očekivanja?
2. Kako EU i njegove države članice mogu najsnažnije braniti i promicati europski model sporta, među ostalim vrijednosti otvorenih natjecanja, solidarnosti među svim razinama sporta i društvene odgovornosti, te istodobno rješavati pitanje „odmetnutih liga” i premještanja europskih natjecanja?

Molimo da vrijeme za izlaganje ograničite na tri minute.